

FRANC KOPITAR
Zagorjan in likovni pedagog

Projekt : »Zagorje nekoč«

Pri raziskovalni nalogi so sodelovali mladi zgodovinarji OŠ Ivana Skvarče in Lara Kerin.

Mentorica: Milena Zupančič

Šolsko leto: 2006/2007

(1928-1989)

**Čeprav te že dolgo ni med nami, nam spomin nate polepša
marsikateri dan v življenju.**

Lara Kerin

Namen naloge

V okviru projekta »Zagorje nekoč« smo se mladi zgodovinarji odločili za raziskovalno nalogo o življenju in delu Franca Kopitarja, saj je Lara Kerin, učenka naše šole, njegova vnukinja. Poleg tega je F. Kopitar poučeval likovno vzgojo na naši šoli.

Življenjepis

Franci Kopitar se je kot drugorojenec očetu Francu in mami Tereziji Novak rodil 4. novembra 1928 v hiši maminega brata na današnji Kidričevi ulici v Zagorju.

Kraljevina Jugoslavija Regnum Jugoslavia		Škofija ljubljanska Diocesis Ljubanensis	
Štev. 1893. Nam.			
Rojstni in krstni list — Testimonium natiuitatis et baptismi			
Iz rojstne in krstne knjige župnije (dohodne) ZAGORJE ob Savi Ex libro natiuitatis et baptismorum parochiae			
Zvezek Tomus		XLIII, stran pagina	174. 178. 178. numerus
Leta, mesec in dan Annus, mensis, dies	rojstva natiuitatis	4. november 1928.	
	krsta baptismi	18. november 1928.	
Kraj rojstva (ulica, b. št.) Locus natiuitatis		Zagorje 38	
Ime otroku Nomen infantis		F r a n c o	
Zakonski, nezakonski sin, hči Legitimus, illegitimus, filius, filia		zakonski sin	
Krsto in rodbinsko ime, star in vrn	očeta patris	K O P I T A R Franc, rudar, rim. kat.	
Namen, kognomen, conditio, religio	mater matris	Novak Terezija, rim. kat.	
Krstno in rodbinsko ime, star bolne Patris		Novak Stanko, posestnika sin	
		Novak Frančiška, njegova sestra	
Krstitelj Baptizans		Sitar Valentin, župnik	
Pripomba o hčini, paroki Id. (Can. 470, § 2) Adnotatio de confirmatione, matrimonio etc. (Can. 470, § 2)		Birmen v Zagorju 30. maja 1937.	
V dokaz resničnosti lastnoročni podpis in udelež pošt. In quorum fidem subscriptio nostra propria et auctorit officii.			
Župni urad Ex officio parochiali		Zagorje ob Savi, dne 1. septembra 1939.	
Kolik in kolik Id. non tunc		30' - Din	
		Župnik	

Rojstna hiša F. Kopitarja
danes

Oče je bil po poklicu apneničar, mama pa gospodinja. Blizu apnenic, ob železnici, je oče dobil stanovanje in tu so živeli v letih od 1936 do 1952.

Zagorje ob železniški progi med obema vojnama

Med tem je delovni oče gradil hišo v Dolenji vasi, v katero so se vselili leta 1952. Franci je tam živel do svoje smrti.

Osnovno šolo je obiskoval v domačem kraju. Učil se je tudi igranja violine.

Sestra Terezija Knez se spominja:
«V meščanski šoli je bil navdušen nogometaš, vratar. Med igro mu je nekega popoldneva odpadel podplat na čevlju. Franci je pritekel domov, podplat na čevelj zavezal z vrvjo in odhitel nazaj na igrišče.»

Druga svetovna vojna mu je vzela leta najlepše mladosti. Leta 1943 so ga vpo-
klicali v nemško vojsko. Naslednji dan
je pobegnil v partizane. V kamnolomu
Rigel, kjer je rad risal, je pustil razmeta-
ne slike in krede, kakor da so ga na silo
odpeljali. Nosil je partizansko ime Silvo,
po padli partizanki Silvi Drame. V Črni
na Koroškem je delal v ilegalni tiskarni
Netopir.

Partizan Silvo

Vojne je bilo sicer leta 1945 konec, toda časi so bili še vedno negotovi. Ker so ilegalno hodili čez mejo v Avstrijo, so ga leta 1946 Angleži ulovili. Kot političnega vohuna so ga obsodili in za 7 let zaprli v graške zapore.

[illegible]

Članek v avstrijskem časopisu *Kleine Zeitung* govori o slovenskih zapornikih v Avstriji.

Tam je veliko risal za sojetnike, čuvaje, pa tudi za direktorja zapora. Vodstvo zapora mu je priskrbelo dovolj papirja in barv za slikanje. Sicer je v zaporu delal kot mizar. Ta leta hude človeške preizkušnje v zaporu je nosil v sebi vsa poznejša leta.

Leta 1953 se je vrnil v Zagorje in se kot izredni študent vpisal na Akademijo za likovno umetnost v Ljubljani. Delal pa je na turistični agenciji Putnik v Ljubljani.

F. Kopitar kot študent

Pet let se je vozil po železni cesti od Zagorja do Ljubljane. Zanj so bila to skromna leta v materialnem smislu, v duhovnem pa bogata, zanimiva in lepa. Leta 1959 je diplomiral pri prof. Gojmirju Antonu Kosu.

V šolskem letu 1959-1960 se je zaposlil kot učitelj risanja na Osnovni šoli Zagorje.

Učitelji OŠ Zagorje leta 1960

Njegovi učenci se ga spominjajo kot izjemnega človeka, odprtega, duhovitega in veselega.

Franci Kopitar je imel željo, se spominja njegov učenec Milan Razboršek, da bi vsi Zagorjani imeli doma vsaj eno njegovo sliko. Ni mu šlo za denar, ampak za umetnost in Zasavje, ki ga je najraje risal. Njegova največja strast je bila reka Sava, ob kateri je odraščal.

F. Kopitar v dolini Save

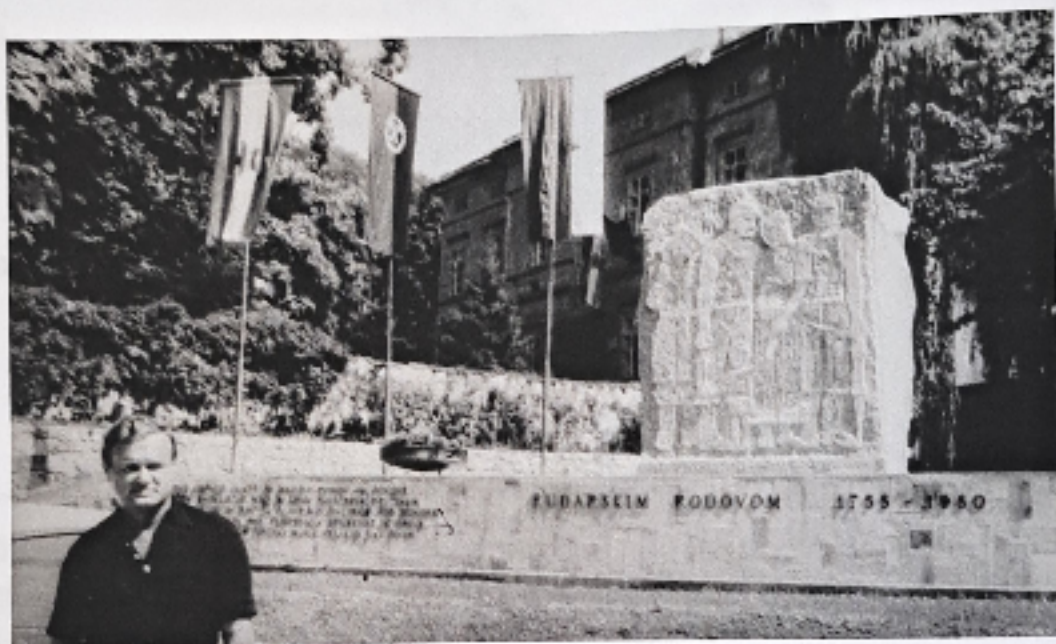

F. Kopitar: *Zagorje*

V družbi z mladimi je vedno iskal nove, sveže ideje in dejavnosti. Tako se je preizkušal na fotografskem in filmskem področju, v kiparstvu, pa tudi v poeziji je zapustil svoje sledi.

Na filmskem področju je ustvaril nekaj risanih filmov. Z Zlatkom Benkom sta posnela dokumentarni film *Od apnenca do apna* ter leta 1969 dobila nagrado Viba filma. Tri leta pozneje sta v Skopju prejela Grand Prix za film *Njim pripada*.

Kot kipar je zasnoval in izdelal spomenike v občini.

Spomenik rudarjem v Zagorju

Spomenik izseljencem v Podkumu

Spomenik žrtvam vojne v Kotredežu

V pesniški zbirki *Razvejano deblo* je prispeval sedem pesmi in moderne vinjete. »Tisoč let prihodnosti zapira pot preteklim blodnjam,« je zapisal pesnik F. Kopitar.

V Zagorju si je ustvaril dom in družino.

Oktobra 1981 je zapustil pedagoško delo na Osnovni šoli Ivana Skvarče in kot direktor KC Delavski dom Zagorje zdržal samo eno leto, nato pa odšel poučevat zasavske srednješolce.

Franci Kopitar je bil vsestranski človek, ki je ljudem vedno vlival upanje. Pravzaprav ni bilo Zagorjana, ki ga ne bi poznal, njega in njegovega neuničljivega wartburga, ki je bil včasih bolj podoben potujočemu ateljeju kot spodobnemu avtomobilu. Kot voznik je bil mnogim na razpolago, usluge je dajal z nasmeškom in dobro voljo. Z wartburgom je prevozil velik del Evrope.

Hči Nina Kopitar se spominja: «Kot srednješolka sem bila na večdnevni ekskurziji v Italiji, v mestu Grado. Med počitkom sem zaslišala ropot avtomobila, ropot wartburga. To bi bil lahko le naš avto, sem si rekla. In res, obiskali so me starši.»

Njegovo srce se je ustavilo marca 1989. Franci je zapustil Zagorju in Zasavju posebno barvo človečnosti, prijaznosti.

*Brez tebe čopič sta, paleta, in pesem baje je izpeta,
v njih vse bile so tvoje sanje,
a rad, če rad bi živel zanje...*
(F. Lakovič)

Na svojo zadnjo pot je odšel naš nepozabni kolega, dragoceni sodelav
vzgojitelj in prijatelj mladine

profesor FRANC KOPITAR

akademski slikar

Pri svojem pedagoškem delu nam je bil svetel lik in zgled, kot slikar p
zapustil neizbrisen pečat in dragoceno dediščino črnim Revirjem.
Njegova misel bo vtakana v naših srcih, njegovo delo pa bo bogatilo
prihodnje rodove
Vedno se ga bomo s hvaležnostjo spominjali

Učenci in kolektiv OŠ Ivan Skvarča Zagorje
Zagorje, 3. marca 1989

Mnogi Zagorjani smo čutili potrebo, da imamo doma na steni delček njega, del njegove ustvarjalnosti, njegovo sliko. Med učenci Osnovne šole Ivana Skvarče smo izvedli anketo o slikah F. Kopitarja na njihovem domu in našli 74 slik (olje, pastel, akvarel, grafika).

F. Kopitar pri pouku v naravi

AKADEMSKI SLIKAR

Daljšo obdobje je pod vplivom prof. G. A. Kosa slikal s »špohtlom« in na platna nanašal oljne barve v gostejših in debelejših ali redkejših in tanjših plasteh. V tej tehniki je naslikal nekaj izjemnih sotesk reke Save.

Poleg oljnih podob na platnu je slikal tudi z akrilnimi barvami. Spremenil je tehniko nanašanja barv na platno in se odločil za bolj čiste razmejitve med njimi.

Istočasno so nastajali njegovi linorezi rudarjev, starih domačij, gospodarskih poslopij, grajskih razvalin, rudnika ...

Razstavljal je samostojno in skupinsko: v Zagorju, Trbovljah, Ljubljani, Velenju, Idriji, Ravnah na Koroškem, v Jugoslaviji, Franciji, Avstriji, Italiji. Bil je stalni gost na razstavah slikarske kolonije Izlake-Zagorje.

Razstava F. Kopitarja leta 1977

Kot umetnik je bil poetični realist, nadrealist in abstraktni slikar.

F. Kopitar : *NINA*

ZAKLJUČEK

Franci Kopitar nam je zapustil veliko slik, ki so nam dragocene tudi zato, ker smo Francija poznali. Izročali jih bomo iz roda v rod in črpali iz njih duh njegovega časa. Prisotnost v naših domovih si je Franci prav gotovo zaslužil, saj je bil enkrat učitelj, dobričina in poštenjak.

V spomin

Filipus

VIRI IN LITERATURA

1. Ustni viri.
2. Nande Razboršek: *Franc Kopitar*, zloženska ob otvoritvi njegove razstave 3. decembra 2004.
3. Časopisni članki.
4. Kronika OŠ Ivana Skvarče, Zagorje.